

בס"ד. שיחת ש"פ וארא, כ"ה טבת, מבה"ח שבט, ה'תשי"ז.

בלתי מוגה

א. ידוע שביום השבת קודש נכללים ועולים כל ימי השבוע שלפני השבת, כמ"ש 'ויכולו השמים והארץ וכל צבאם ויכל אלקים ביום השביעי', היינו, שביום השביעי נכללים ועולים — "ויכולו" — "השמים והארץ וכל צבאם" שנבראו בששת ימי בראשית, ששת הימים שלפני השבת.

ולכן איתא בגמרא² "כל המתפלל בערב שבת (ומעיד) ואומר ויכולו מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית" — דלכאורה, כיון שההתהוות דמעשה בראשית היא בששת ימי החול, ואמירת "ויכולו" היא בשבת, כיצד "נעשה שותף במעשה בראשית" על ידי אמירת "ויכולו"? — כיון שבשבת נכלל ועולה כל ההתהוות דששת ימי בראשית.

וזהו הטעם שבכל שבוע אומרים "היום יום ראשון בשבת", "היום יום שני בשבת", וכן הלאה — דלכאורה, מששת ימי בראשית עברו כבר רבבות ימים, ולמה נקרא "יום ראשון", "יום שני"? — ומבואר בזה³, שבבוא יום השבת נכללים ועולים בו הימים שלפניו⁴ (דכשם שבשבת בראשית נאמר "ויכולו גו' ויכל אלקים ביום השביעי", כן הוא גם בכל שבוע), כך, ש"הימים הראשונים יפלו"⁴, ולכן לאחרי יום השבת מתחיל מנין הימים מחדש.

ונקודת הענין — שבכל שבוע חוזרים ונשנים כל הענינים שהיו בששת ימי בראשית, שלכן אומרים בשירו של יום המזמור המתאים להתהוות שהיתה ביום זה (כדאיתא במסכת תמיד⁵), כיון שבכל יום ראשון חוזרים ונשנים הענינים שהיו ביום ראשון דששת ימי בראשית, ועד"ז ביום שני, ובכל ימי השבוע, ולכן, כשם שכל ששת ימי בראשית נכללו בשבת בראשית, כן הוא גם בכל שבת, שכל המאורעות שבמשך כל השבוע נכללים ביום השבת.

(3) לקו"ת שה"ש כה, סע"א. סה"מ תרע"ח ע' רסט. תש"ד ע' 192. תש"ה ע' 167.

(4) לשון הכתוב — נשא ו, יב.

(5) בסופה. וש"נ.

(1) בראשית ב, א"ב. וראה אוה"ת עה"פ מב, ב ואילך. (כרך ג) תקח, א ואילך.

(2) שבת קיט, ריש ע"ב (ובחדא"ג מהרש"א). שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס רסח (ושם סי"ב).

ב. כלפי מה הדברים אמורים?

בשבוע זה חל כ"ד טבת, יום ההילולא של רבינו הזקן, שנסתלק במוצאי ש"ק פ' שמות, אור ליום א' פ' וארא, כ"ד טבת⁶. ונמצא, שביום הש"ק זה נכלל ענינו של כ"ד טבת.

ובפרט בקביעות שנה זו שכ"ד טבת חל ביום ששי, הרי זה בודאי שייך ליום השבת, שהרי יום הששי לאחרי חצות שייך כבר ליום השבת, וזהו טעם המנהג⁷ שבעל ה"אָרְצִיִּיט" בערב שבת אומר גם את הקדיש שלאחרי "מזמור שיר ליום השבת", ונמצא, שביום הש"ק זה ישנו הענין של כ"ד טבת.

ג. אחד⁸ הטעמים לכך שיש צדיקים שיום הסתלקותם הוא יום שמחה⁹, הוא — לפי שבשעת ההסתלקות נשלמת התכלית דירידת הנשמה למטה¹⁰.

הכוונה בירידת הנשמה למטה היא — כמאמר¹¹: "ירידה צורך עלי". ע"י עבודת הנשמה בלימוד התורה וקיום המצוות, בהיותה למטה בגוף הגשמי, הרי היא מגעת למדריגה נעלית הרבה יותר מהמדריגה שבה היתה הנשמה למעלה¹², קודם ירידתה למטה ("חצובות מתחת כסא הכבוד"¹³; "טהורה היא"¹⁴, ולמעלה יותר¹⁵) — אין זה מגיע להעילוי שמקבלת ע"י עבודתה למטה.

מבואר בארוכה במ"א.
11) ראה כמצויין במפתח ללקו"ת בערך נשמות: ירידה צורך עלי.

12) שהרי אם העלי"ה היא רק שחזרת להמקום שהיתה בו תחילה — לא הי' כדאי כל הענין; "וואָס לוינט זיך די גאַנצע מעשה"? ...! (מהנחה בלתי מוגה).

13) ראה זח"א קיג, א. ועוד.
14) ברכות השחר. וראה לקו"ת ר"פ האזינו.

15) ועד להדרגא שעלי"ה אמרו חז"ל (ב"ר פ"ח, ז. רות רבה פ"ב, ג) "במי נמלך בנשמותיהם של צדיקים", שנאמר (דברי הימים-א ד, כג) "עם המלך במלאכתו ישבו שם", וכיון שהקב"ה נמלך עם נש"י על התהוות העולמות, הרי מובן שהנשמות היו קודם התהוות העולמות, והיינו, לא רק עולמות התחתונים, אלא גם עולם האצילות, דפשיטא

6) ראה לשון הצ"צ הנדפס במענה לשון בהקדמה. ובסו"ס פס"ד להצ"צ (קה"ת, תשל"ב) תמב, א (בהוצאת תשנ"ב — תיא, ב).

7) אג"ק ח"ג ע' כ. ספר המנהגים חב"ד ס"ע 79.

8) מכאן עד סוף השיחה — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידית), ונדפס בלקו"ש ח"ג ע' 852 ואילך. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

9) ונקרא יום הילולא — ראה ד"ה להבין ענין הילולא דרשב"י בסה"מ תקס"ד (ע' קא ואילך, ועם הגהות — באוה"ת ענינים ע' ריח ואילך); במאמרי אדמו"ר האמצעי ויקרא ח"ב (ע' תרסו ואילך), ובסה"מ תרנ"ד (ע' רסא ואילך). ועוד (מהנחה בלתי מוגה).

10) מה שאין זה בכל הצדיקים —

העלי' בהנשמה, נעשית בשעה שהיא מסיימת את כל העבודה שהיתה צריכה לפעול למטה. ולכן נחשבת ההסתלקות של צדיקים אלו לשמחה, כיון שצדיקים פעלו והשלימו בודאי את כל עבודתם, ובשעת ההסתלקות, באים הם לעלי' היותר נעלית.

וכיון שבכל שנה חוזרים ונשנים אותם ענינים שהיו בפעם הראשונה¹⁶ — הנה בכל שנה, היִאָרְצִיט של הצדיק הוא יום שמחה.

ד. שמחה שבאה מצד דבר חדש, שלא הי' מעולם — הרי היא גדולה הרבה יותר משמחה שבאה מצד ענין שהי' כבר.

אע"פ שבכל פעם שהענין קורה, הרי הוא מביא שמחה, מ"מ, כיון שאפילו ביום ההסתלקות ממש אין זה חידוש, אין בזה שמחה גדולה כ"כ ("אֶזְאָ גַעוּוֹאֲלְדִיקַע שְׁמַחָה"), כמו בענין חדש, שבא בפעם הראשונה.

רוב הנשמות שבדורות אלו אינם "נשמות חדשות"¹⁷. הם היו כבר בעולם הזה. במילא, השמחה מצד העלי' שמתעלים ביום ההסתלקות, אינה גדולה כ"כ, כיון שענין זה קורה אצלם לא בפעם הראשונה. הם היו כבר למטה ונתעלו כבר בעת הסתלקותם. הן אמת שבכל פעם נעשית עליית הנשמה באופן אחר, אבל כיון שכללות ענין העלי' הי' כבר אצל הנשמה, אזי השמחה אינה גדולה כ"כ.

אבל נשמתו של רבינו הזקן היתה נשמה חדשה¹⁸. קודם לידתו של רבינו הזקן, לא היתה נשמתו אף פעם בעולם הזה. במילא יש בהסתלקות רבינו הזקן שמחה גדולה הרבה יותר מאשר בהסתלקות הצדיקים שאצלם לא הי' הענין דנשמה חדשה, כיון שהי' זה ענין חדש, שקורה בפעם הראשונה.

וכאמור, חוזרים ונשנים בכל שנה אותם הענינים שהיו בפעם הראשונה. וא"כ, בכל שנה — בבוא יום כ"ד טבת, היִאָרְצִיט של רבינו

מש"כ הרמ"ז בס' תיקון שובבים). משנה ספ"ג דגיטין. שו"ת הר"י אירגס (בסו"ס מבוא פתחים) ס"ה בארוכה.
17) ראה ספר הגלגולים רפ"ז. הובא בלקו"ת שה"ש נ, א. וראה גם שיחת כ"ף כסלו סמ"א (לעיל ריש ע' 286). וש"נ.
18) ראה סה"ש תש"ה ע' 127 ואילך.
תש"ו ריש ע' 22. וש"נ.

שגם הוא בכלל "עולם", ויתירה מזה, שגם הענינים שלמעלה מאצילות נקראים בשם "עולמות", אף שאינם עלמין ממש (ראה תניא אגה"ק ס"כ קל, א). ונמצא, שהנשמה קודם ירידתה למטה היתה במדרגה נעלית יותר גם מהענינים שלמעלה מאצילות (מהנחה בלתי מוגה).
16) ראה לב דוד (להחיד"א) פכ"ט (ע"פ

הזקן — מאירה ונמשכת אותה שמחה גדולה¹⁹ (ובכל שנה — באופן נעלה יותר²⁰), שהיתה בשנת ההסתלקות (תקע"ג).

ה. בין הענינים שפועלת השמחה ישנו גם הענין ד"שמחה פורץ גדר"²¹. שמחה מבטלת מדידות והגבלות.

יתן השי"ת, שכל אלו שיש להם שייכות לרבינו הזקן — הן אלו שיש להם שייכות רוחנית אליו, ש"הולכים באורחותיו", אם במעשה, אם כדיבור, אם במחשבה; והן אלו שמקור חוצכם מהגזע שלו, כיון ש"האב זוכה לבן"²², ללא חילוק במצבו של הבן, שהרי בכל זאת הוא בן — יתבטלו אצלם כל המדידות וההגבלות, ויומשך כל המצטרך להם, הן בגשמיות, הן ברוחניות, וההמשכה²³ תהי' ללא מניעות כלל, "עד מהרה ירוץ דברו"²⁴.

יתן השי"ת, שנהי' "הולכים באורחותיו", במחשבה דיבור ומעשה עד בחיי היום-יומיים; וביחוד — שילמדו תורת החסידות — שעל זה מסר רבינו הזקן את נפשו — וינהגו במנהגי' והדרכותי'.

* * *

ו. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה היושבת בגנים.

* * *

ז. כיון שבפרשת השבוע מדובר אודות מצרים, וגם בהפטרות מדובר אודות מצרים, וזהו סדר היום של מצרים — ינגנו עתה "ממצרים גאלתנו".

[ינגנו הניגון "ממצרים גאלתנו" משך זמן רב. ואח"כ התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון "ניע זשוריצי כלאָפּצי".]

* * *

דהעלאה השייך להסעודה דמעלי שבתא, והן בהקו דהמשכה השייך להסעודה דיומא דשבתא (ראה תו"א יתרו עג, סע"א ואילך). סידור (עם דא"ח) קסט, א ואילך), ובפרט בסעודה שלישית, רעוא דרעוין (זח"ב פח, סע"ב) — מהנחה בלתי מוגה. (24) תהלים קמוז, טו. וראה לקו"ת ס"פ קרח.

19) ולא רק ביום כ"ד טבת עצמו, אלא גם ביום השבת שלאחרי כ"ד טבת ישנה שמחה הנ"ל (מהנחה בלתי מוגה).
20) ראה תניא אגה"ק סי"ד.
21) ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך.
22) עדיות פ"ב מ"ט.
23) כולל גם שמצד ענינו של יום השבת, תהי' ההמשכה בכל הקוין — הן בהקו

ח. בנוגע לכ"ה טבת — איתא בגמרא²⁵ ש"אותו היום עשאוהו יו"ט":

"בעשרים וחמשה בטבת יום הר גריזים .. שבקשו כותיים (שהעמידו ביהמ"ק מזוייף ("א פאלשן ביהמ"ק") בהר גריזים²⁶) את בית אלקינו מאלכסנדר מוקדון (שהי' מושל בכיפה²⁷) להחריבו, ונתנו להם (רשות). באו והודיעו את שמעון הצדיק, מה עשה, לבש בגדי כהונה .. כיון שראה (אלכסנדר מוקדון) לשמעון הצדיק ירד ממרכבתו והשתחוה לפניו. אמרו לו, מלך גדול כמותך ישתחוה ליהודי זה? אמר להם, דמות דיוקנו של זה מנצחת לפני בבית מלחמתי. אמר להם למה באתם, אמרו, אפשר בית שמתפללים בו עליך ועל מלכותך שלא תחרב, יתעון עובדי כוכבים להחריבו? אמר להם מי הללו, אמרו לו כותיים הללו .. אמר להם הרי הם מסורין בידכם .. כיון שהגיעו להר גריזים חרשוהו .. כדרך שבקשו לעשות לבית אלקינו. ואותו היום עשאוהו יו"ט".

ט. מסיפור זה יכולים ללמוד כמה ענינים:

א) אין לחשוב שהעיקר הוא שביהמ"ק האמיתי יהי' קיים, ולמי איכפת שישנו ביהמ"ק מזוייף. יש לדעת שזוהי טעות, שכן, "לא נתמלאה צור אלא מחורבנה של ירושלים"²⁸, ובמילא, כדי שביהמ"ק האמיתי יהי' בקיומו, צריכים להחריב את ביהמ"ק המזוייף, ודוקא אז יכולים להיות בטוחים בקיומו של ביהמ"ק האמיתי.

ב) לכאורה אינו מובן: כיון שהנצחון של אלכסנדר הי' עי"ז שדמות דיוקנו של שמעון הצדיק היתה מנצחת לפניו, א"כ, כאשר שמעון הצדיק צריך לפעול משהו על הכותיים, למה לו לילך ולבקש מאלכסנדר, הרי יכול הוא בעצמו להלחם נגדם? — אלא, שלא זו היא עבודתו של שמעון הצדיק. צריכים אמנם לשמור על קיומו של ביהמ"ק האמיתי, ולהחריב את ביהמ"ק המזוייף, אבל, עבודתו של שמעון הצדיק היא — שצריך ללבוש בגדי כהונה, וכאשר שמעון הצדיק לובש בגדי כהונה, אזי כדרך ממילא נעשים כל הענינים כדבעי, שביהמ"ק המזוייף מתבטל, וביהמ"ק האמיתי נשאר קיים בשלימות.

27) ראה מגילה יא, סע"א ובתור"ה

25) יומא סט, א.

26) ראה יוסיפון ספ"ה. סדה"ד ג"א שלשה שם.

28) פרש"י תולדות כה, כג. וראה פסחים

תמ"ח.

מב, ב. וש"נ.

י. וההוראה מזה בנוגע לפועל בעבודתינו:

ענינם של בגדי כהונה הוא — תורת החסידות, שהיא פנימיות התורה, שהרי הקב"ה כהן הוא, כמארז"ל²⁹ "אלקיכם כהן הוא", ובגדי כהונה הם הלבושים של הקב"ה, שזוהי התורה בכלל, ופנימיות התורה בפרט, שהיא לבושו וכתרו של המלך³⁰.

והעבודה שלנו היא — ללבוש בגדי כהונה, ולא רק כאשר נמצאים בביהמ"ק ובירושלים, אלא גם לילך לאלכסנדר מוקדון עם בגדי כהונה... והיינו, שאין לשמור את המעיינות דתורת החסידות עבור יחידי סגולה בלבד, אלא צריך להיות "פוצו מעינותיך חוצה"³¹, ודוקא עי"ז מחריבים את ביהמ"ק המזוייף.

יא. הגמרא²⁵ שואלת: כיצד הי' שמעון הצדיק יכול לילך לאלכסנדר מוקדון לבוש בבגדי כהונה, הרי "היוצא בהן למדינה אסור"? — וא' התירוצים בגמרא הוא: "עת לעשות לה' הפרו תורתך"³², היינו, שזה גופא הוא דין בתורה, ש"כשבא עת לעשות דבר לשמו של מקום, מותר להפר בו תורה"³³.

וכן הוא בענין הפצת המעיינות חוצה:

אע"פ שבדורות שלפנ"ז היתה פנימיות התורה צריכה להיות עבור יחידי סגולה בלבד, ואסור הי' להפיצה חוצה — הנה סדר זה הי' יכול להיות כאשר הכל הי' כתיקונו; אבל כאשר "עת לעשות לה'" — אזי צריכים ללבוש בגדי כהונה ולילך עמהם "חוצה", בכדי לבטל את כל ההעלמות וההסתרים³⁴.

וכידוע³⁵ המשל של רבינו הזקן, לבן המלך שחלה, וצוה המלך לשחוק את האבן היקרה שבכתר המלך, וליתן בפיו של בן המלך, שמא תיכנס טפה אחת! והרי מובן בפשיטות שבדרך כלל אין נתינת מקום לשחוק את האבן היקרה שבכתר המלך, אבל במעמד ומצב שבנו של המלך נמצא בעולם והסתר גדול, אזי הכל כדאי כדי לבטל את ההעלם וההסתר.

(32) תהלים קיט, קכו.

(33) פרש"י יומא שם.

(34) ראה גם לקו"ש ח"ל ע' 172. וש"נ.

(35) "התמים" ח"ב ע' מט. אג"ק אדמו"ר

מוהרי"צ ח"ג ע' שכו ואילך. ועוד.

(29) סנהדרין לט, סע"א.

(30) ראה גם ת"מ ח"ד ע' 60 ואילך. ח"ז

ע' 45.

(31) משלי ה, טז. וראה תענית ז, א.

אגה"ק דהבעש"ט — כתר שם טוב בתחלתו.

ובכ"מ.

וכן הוא בנמשל בנוגע להפצת תורת החסידות — שמזמן לזמן, כאשר ההעלמות וההסתרים הולכים ומתגברים, אזי ניתוסף בהפצת החסידות במדה גדולה יותר, ועד שבדורנו ממש נעשית הפצת והמשכת תורת החסידות לכל ממש.

וענין זה שייך במיוחד לשבת מברכים חודש שבט, החודש שבו חל יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר — שהרי אצל הרבי הי' הסדר לקרב את כל בני ישראל, מבלי להעמיד בפניהם תחילה איזה תנאי, והפיץ ונתן חסידות לכל בני ישראל ממש.

יב. המורם מכל האמור — שבזמן הזה צריכים לעסוק בהענין דהפצת המעיינות חוצה.

ויש להוסיף, שמלבד זאת שמצד ההעלמות וההסתרים רצונו של האב שיקחו את אבן טובה שבכתר המלך ויתנו להבן, הנה עוד זאת, שלאחרי שכבר לקחו את האבן טובה שבכתר המלך ושחקו אותה, הרי אם גם אז לא יכניסו אותה לפיו של הבן, אזי האחריות היא גדולה ביותר, כיון שהאבן טובה שבכתר המלך הולכת לאיבוד ח"ו.

ולאידיך גיסא, מובן גם גודל הזכות של כל אחד שמשתדל בזה, שהרי רואים את יוקר הענין ועד כמה הוא תופס מקום למעלה וגורם נחת רוח, עד שבשביל זה כדאי הכל, כנ"ל בהמשל.

וע"י עבודה דהפצת המעיינות חוצה, שזהו הענין דבגדי כהונה (כנ"ל), אזי מחריבים את ביהמ"ק המזוייף, ונמשך ביהמ"ק האמיתי — שהרי הוא "בנוי ועומד למעלה"³⁶ וצריך רק להיות נמשך למטה, ועד שזוכים לקיום היעוד ש"לא ילמדו עוד איש את רעהו גו' כי כולם ידעו אותי"³⁷, "כי מלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים"³⁸.

(36) פרש"י ותוס' סוכה מא, סע"א. ועוד.

(38) ישע"י יא, ט. וראה רמב"ם שם, והל' מלכים בסופן.

(37) ירמ' לא, לג. וראה רמב"ם הל' תשובה ספ"ט.